

[-isar, Belv.], -itzat [id.].

De la mateixa arrel l'adv. ll. *satis* 'prou, suficientment, bastant', que pervisquic en romànic en la combinació AD SATIS, fr. *assez*, oc. *assatz*; no és segur que sigui autòcton i no occitanisme l'it. *assai* (tanmateix és probable que sigui allò, per fon. sintàctica, *Top Hesp* II, 92), i encara menys el cast.-port. *assaz*; en català en tot cas tingué prolongació genuïna a l'E. Mj en la forma *assau*, no tan freqüent com *assats*, però no rara, ben cert: «quascú se deu guardar de mal o de treball, tot aytant com pot: car de mal, de poch n'ha hom *assau*» ('per bé que sigui poc, [trobem] que ja en tenim prou'), *Consolat* (VIII, Pard., p. 58); «si tu no est fora de tu mateix, *assau* apertament pots conèixer ---», «erbas variables e flors en la 'ntrada m'eren aparegudes veure, après *assau* ortigues o colarts e cardons», «desplasant, enufosa, estomocosa e oportuna e altrás cosas *assau*», *Corbatxo* (BDLC XVII, 11, 14, 66); «ara ns cové de saber de una qüestió *assau* dubtosa» en un *Arbre de Batalles* (S. XIV o XV?) que el DBal cita del ms 206 de la B. N. P. L'ús copiosíssim de *assau* és un tret característic de l'estil, correcte i elegant, de la versió catalana del *Decam.*: «havent *asau* comprés de ço que mester avia» (=«avendo *assai* compreso»); «*asau* agueren ris» ('rigut prou i de sobres') (III, § 3, 173; v, § 5, 312.7); de nou 312.7 i passim; val a dir que aquí l'obra es ressent massa de la fidelitat al seu model estranger, plegant-se del tot a l'ús i abús que en feia l'italià boccaccesc, transposant quasi mecànicament tots els *assai* de l'original com *assau*, incloent-hi usos fraseològics de regust italià («un armità *asau* bon home» x, § 3, 217) i fins amb el paper de mer adjectiu pronominal: «*assau* coses» (v, § 5, 314.30 = *assai cose*). A desgrat de tot això prova que la forma *assau* pertanyia a l'ús corrent i normal del català del primer terç del S. xv.

Certament era més freqüent *assats*, que és la forma que resta vigorosa tot al llarg dels Ss. XIII-XIV, però és la mateixa època en què la llengua escrita s'aferra encara a la forma arcaica -ats, -ets, -its, de la 5.ª persona dels verbs (que ja es pronunciava majorment amb -u), i per tant pot tenir poc o no gens d'occitanisme.

En el mateix *Consolat* no es repeteix aquella forma, però surt sovint en l'altra (p. ex. §§ 53, 187, Pard., pp. 103, 215); «anava a una vila que era *assats* prés d'aquell loc», Lull (*Merav*, Ag. I, 119); «tots temps que hom cerc saber és *savi*, e quant pensa que n'ha *assats* és neci» en els proverbis de Jafuda, 87; «*assats* és desastruch / qui no ha què menuch» en la compilació dels àrabs; «dehia ella a ses vehines: --- si los marits vos són desconexents quan moren, prenets-vos en vosaltres *assats*, e vagen-se n ells en malhora», Eiximenis (*Dotzèn*, NCI VI, 94.24) etc. Ausiàs se serví d'una forma *sats* artificialment llatinitzada per llicència, ben legítima quan escrivia tan bells conceptes (en l'ed. de Bruniquer, *AlcM*, sembla haver-hi falsa anàlisi): «Oh foll amor!, en l'om molt desijós, / cabre no pot en ell *sats* conexença: / sa passió li torba sa sciència / ---» (Pag. I, 384); «on és lo loc on ma pensa repose? / ¿On serà, on, que mon voler contente? /

--- / Sí com l'om vell, qui 'n son temps vid' à feta / *sats* plaentment en algun' art apresca, / e per fort cas aquella l'és defesa / --- / ne pren a mi --- / perquè d'amor me veig tancada porta / ---» LXX, 5b. I sembla que Cerverí se serví, un cop, de la mateixa forma, segons la restitució, que, en la meua ed., li faig, d'un vers corromput pels copistes (7/52.29).

De *satis* es derivà en llatí *sattare* 'sadollar', que fou pres per la nostra llengua, ja antigament, en la forma *sactar*: «per *sactar* la fam», S. xv, Miquel Stela, 76; més comunament se'n féu *assactar* sota la influència d'*assats*: «Septuagèsima --- se canta --- qui comensa: 'Environaren-me moltz vedels, e tauras grasses *assactaren-me*», *VidesR*, 57v2 (traduint 146.10 de l'original llatí), amb una *e* que potser no és mera grafia oriental, sinó deguda a influència de l'antònim popular *assedegar*, car avui els val. pronuncien *asesiàr* (J. G. M. 1935) 1

Assactar és mot legítim i sempre usat, si bé només terme d'estil poètic, religiós; o com a recurs d'èmfasi o varietat estilística: *assactar* en la Lloa ross de St. Vicenç, ms. de 1799 (RLR xxxiii, 96). I mentre no surti d'aqueixos límits és a tort que el condemnaven els ultra-puristes dels J. Flo i Careta Verdager escriví en l'esborrall de l'*Atl*: «desesperant llavors de beure's la sanch seva, / quan pera *assactar-se'n s'obria* ja son coll, / contra la mà potentca que a sos unglots lo lleva / ---» IX, 8b, i segurament no fou sense consell floralista que mudà el vers en «quan ja sedents de ràbia la tenen a mig coll» en l'original de 1877, no sense forçar el concepte sota aqueixa pressió, com ho mostra que en l'ed. ho canvia en «*sadolls* de ---», i sempre insatisfet torna a rectificar-ho en «embragats de ---» en l'ed. de 1878 (ai que vells són els estralls perpetrats en literatura pels saberuts d'oficina i de consistori, marrea que va anar pujant encara); però Xènius també s'hi revoltava: «Herodes s'*assactava* de sang y d'or ---». *Sactat* [Belv.], *sactament* id.; *insactiable* («set *insactiable*», *DTo*, 1647), rarament *sactiable*, *insactiablement* [Beiv.]. *Sactietat* [Belv.], ll. *sactietas*, -atus

CPT: *Satisfeser* [Llull], pres del ll. *satis facere* 'fer suficientment': «--- Quin tret te tenia l'ome qui és mort, al qual --- has tant --- haüda mala volentat? Mesquí? ¿Con poràs *satisfeser* a aquest pecat en què enveja t'ha tengut longament a la porta del foc infernal ---?», *Blanq* (NCI I, 111.8); «Ah sènyer Déus! Vós hàgrets gran plaser si lo usurer --- per la vostra amor *satisfeser* sos torts, e tot quant havia donàs al pobre qui li demanava almoyna ---», *Merav* (Ag. I, 308); «que ls sia *satisfeser* de lur treball», doc. ross. de 1292 i molts del S. xiv, *InvLC*; cites d'Arnau de Vilanova i JnMartorell en el *DAG* i moltes en *AlcM*

Hi ha algunes accepcions especials. Joanot Martorell en l'acc. cavalleresca 'donar satisfaccions': «--- al Rey d'Egipte --- respòs Tirant ---: —Lo maneig de vostra lengua me par ésser molt fort, e axí --- jo espletaré la mia tallant espasa punint ---. Lo Rey volgué *satisfeser*, e Tirant ixqué fora de la tenda, e lo Rey se'n tornà al seu camp» (§ 148, Riq., 448.5f.). «Lo qui ven té de *satisfeser* la falta que té la cosa venuda»,